

ЗМІНЛИВІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ МАПИ

НЮ ЙОРК. — Відома американська журналістка Ен МекКормик написала в „Нью Йорк Таймс“ з 17 липня ц. р. статтю, в якій говорить про змінливість політичної мапи світу в теперішній час. Вона каже, що видавці мап дуже нарікають на нинішній стан, бо вони не можуть друкувати мап. Коли одного місяця видрукують, то другого ті мапи вже нездаді, бо границі вже десь пересунулись. Тому видавці вибілюють дальших змін, щобі бодай трошки світ прийшов до сталого стану.

Ен МекКормик у часі мадярського наїзду на Карпатську Україну була в Хусті. В згаданій статті вона згадує ще раз про це: „Всі змінені нині границі фактично є такі пливкі, як та бойова лінія, яку я бачила, як вона змінюється, коли мадярська армія окупувала Карпатську Україну. Як ми стояли біля дороги, границя фактично перепливалася мимо нас з наступаючими військами. Коли вони уступили до українського села, ми вже були в Мадярщині, перенесені за одним махом з одного краю до другого“. Свою статтю пані МекКормик кінчить запевненням, що теперішній стан далеко не стабільний і треба сподіватися ще багато змін.

ЛЯ ГВАРДІЯ ПРОТИ ОБТИНКИ ПЛАТНІ ВЧИТЕЛЯМ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Нью Йорку Ля Гвардія оголосив до всіх ньюйорських учителів заклик, щоб вони не годилися на обтинку платні, яку рекомендував зряд ньюйорських шкіл в цілі зрівноваження недобору в бюджеті. Ля Гвардія говорив, що вчителям належить повна платня і вони не повинні терпіти через несовісних політиків, які в стейтській легіслатурі обмежили видатки на шкільництво. Ля Гвардія обіцяв учителям, що публична опінія в тому напрямку буде розбурхана і вона змусить політиків ухвалити більше грошей на шкільництво.

ФРІЦА КУНА ЗНОВ АРЕШТУВАЛИ.

ВЕБСТЕР (Масачусетс). — Поліція знов арештувала Фріца Куну, лідера американських нацив, за те, що був п'яний і відзивався до поліції образливими словами. За оплатою кари його випущено. В його товаристві був також шурин лідера московських фашистів, Анастасій Вонсяцький, що за звідомленням поліції разом пив з Куном і його товаришами в одному місцевім ресторані.

ЧОЛОВІК 60 ЛІТ БЕРЕ ЖІНКУ 16-ЛІТНЮ.

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі відбулось вінчання 60-літнього „молодця“ Кармелія Люкапіра з 16-літньою дівчиною Торсеєю Мінічіерелі. „Молодий“ був власником дому, в якому її родичі були сторожками. Це вінчання не подобалося сусідам, які зібрались у більшому числі в церкві, щоб його розбити. Треба у цьому випадку поліцію, а навіть хтось покликав пожежну сторожу.

ХОЧУТЬ ЛЕКШИХ РОЗВОДІВ У НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Реформова Ліга робить поважні заходи в стейтській легіслатурі в Олбані, щоб об'єднати розводний закон у ньюйорській стейті. Та Ліга говорить, що фактично лиш не цілі два відсотки розводів у Нью Йорку має за причину подружжя невірність. 70% це незгідливість у спілкуванні, чого наслідком є опущення дому. Щоб дістати розвід, пари придумують інші причини, щоб обійти закон. Супроти цього треба закон змінити, говорить Ліга.

ГВЕЙЛЕН ЗАСТАНОВЛЯЄТЬСЯ НАД ОБНИЖКОЮ ВСТУПУ.

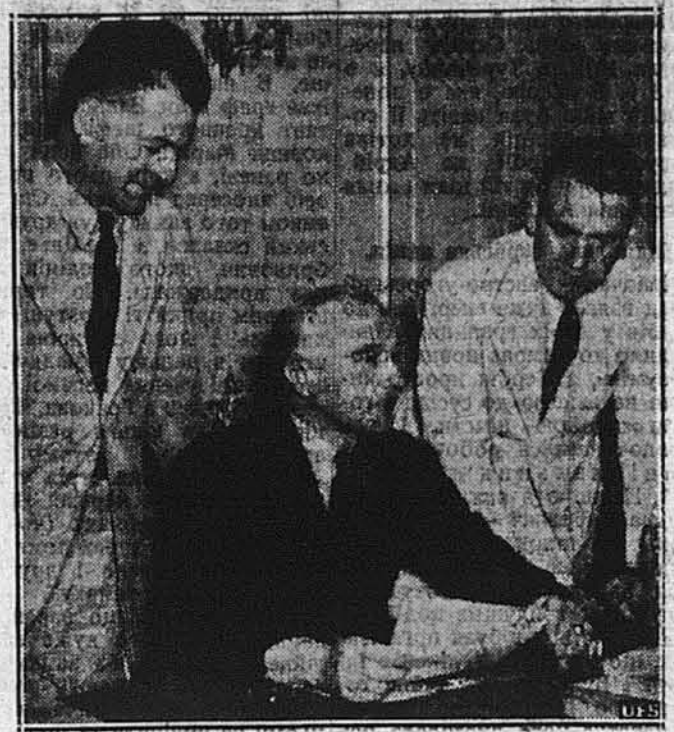
НЮ ЙОРК. — Гровер Гвейлен, голова корпорації Світової Вистави, заперів, що корпорація візьме під увагу прохання концесіонерів на Світовій Виставі, щоб знизити на 50 ц. вступ на Світову Виставу, і коли те прохання буде підтримане причинами, то така знижка наступить. Дехто думає, що корпорація вже на таку знижку рішилась, інакше Гвейлен того не заповідав би.

СКІЛЬКИ ТРАТЯТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ТУРИСТИ?

ВАШІНГТОН. — Американські туристи, які відвідують різні краї, чи довше живуть за границею, витратили впродовж 20 літ п'ять біліонів і чотириста мільонів доларів. У той час чужі туристи витратили в Америці один біліон доларів.

ЗАБАВА БАГАЧІВ.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ. — Сини багатих родичів підпили собі на весіллі і почали камінцями кидати в переїжджаючі авта. Їх замальовано на поліцію. А коли туди прибуло поліційне авто, його також обкидали камінцями. Поліція арештувала їх, а суддя покарав... грошевою карою, яку молодики радо заплатили.

НАДЗВИЧАЙНА НАРАДА.

Полковник Франсіс С. Гарингтон (у середині), директор Проекту Праці, радість в Шикагу з Говардом О. Гунтером (наліво) і з асистентом Фредом Равчем про звільнення від 1-го вересня 650,000 робітників „Доблю ПІ ЕЙ“.

ЗАСУДИЛИ П'ЯТЬОХ ЗА ХАБАРНИЦТВО.

П'ятьох зпоміж завідувачих „Доблю ПІ ЕЙ“ у Нью Йорку суд присудив винуватими хабарництва. Серед них є помічник головного ньюйорського директора Сомервелла, Емануел Тішман. Вони побирали від людей від 50 до 300 дол. за посаду.

ШУМ ЧЕРЕЗ ТРІЕСТ.

Нема правди в погосках, що Італія відступила Німеччині пристань Трієст на 10 років. Такі твердження у Римі й Берліні. Зате Німеччина може вживати цієї пристані вже тому, що так само мала давня Австрія, яку тепер злучено з Німеччиною. Та здається, що є такі якась нова спеціальна умова.

ПОЖЕЖА ВЕЛИКОЇ ФАБРИКИ.

В Парнаві в Естонії згоріла найбільша в Естонії фабрика корків. Не зважаючи на пожежну сторожу, фабрика згоріла до тла. Матеріальні втрати величезні.

ГРІМ СПРИЧИНІВ ВИБУХ МІНИ.

На дорозі між Любаном і озером Коймо (Швейцарія) коло італійської границі грим спричинив вибух військової міни. Від вибуху загинув швейцарський прикордонний сторож та пасажир проїжджаючого самоходу.

ЗДИЧАВІЛА ЖІНКА СКІНЧИЛА САМОГУБСТВОМ.

Перед двома роками пропадала без сліду 47-літня Геневська Бабуліна з села Жердушки на Виденціні, яка рішила забешкетувати в лісі. Її діюча Бабуліна скривалася в недоступних густих лісах, де мешкала під шатром з гадуззя і листя. Чим харчувалася, невідомо. Минулого року бачили її przypadково люди, як вона бігла по лісній поляні, немов когось здоганяла. Перед кількома днями селяни знайшли її тіло на дереві. Згадуються, що стара здичавіла панна скінчила самогубством.

ПОЖЕЖА ПОШТОВОГО АМБУЛАНСУ.

На станції Боа Віста в Бразилії згорів поштовий вагон з 470 мішками поштових посилок, між якими було кілька мішків з Польщі. Добре поінформовані кола здогадуються, що з цього амбулансу викрали вартісні поштові посилки, а решту спалили, щоб затерти за собою сліди крадіжки. Дирекція пошти веде слідство.

СЕЛО ВЕЛИКАНІВ.

До села Анмер у Бретонії вийшла з Парижа спеціальна лікарська комісія, щобі прослідити причини аномального зросту мешканців цього села. Анмер має славу у цілій Франції села „великанів“, де нема ні одного мешканця, меншого ростом як 2 метри. Між жінчинами бувають і такі, що їх ріст сягає 2 і пів метра. Зате умовий розвиток цих великанів мізерний, бо багато з них не вміють навіть читати ні писати.

СТРИЛИ ДО ПАЧКАРЯ.

Польська преса повідомляє, що вночі з 9 на 10. травня польська прикордонна сторожа на прикордонній відстані Шклярки — Тшельське, повіт Новий Томишль, доглянула човен, що намагався перекрестись нелегально через німецький кордон. Не вважаючи на трикратні поклики, човен не вернувся і тоді сторожа віддала стріл з остерогою. Однак це не допомогло. Тоді прикордонна сторожа обстріляла човен. Провідник убивтий, одна особа ранена. Виявилось, що провідник був пачкарем, який намагався перевести нелегально до німецького кордону гурт осіб німецької національності.

ШВИДКА РОЗБУДОВА ПУЦКА.

Міська рада Пуцка рішила швидким темпом далі розбудувати місто Пуцк. 200,000 зл. позички з фонду праці призначили на будову водотягів, кого і ніколи не бачив.

СЕНЗАЦІЙНА АФЕРА У БРАЗИЛІІ.

Величезну сенсацію викликала самогубство бразилійського мільонера Делеса в Ріо де Жанейро, якого поліція арештувала тиждень тому. Слідство виявило, що Делес акрав... здійснює. Зробив це дуже просто, бо присвоїв собі акти й акції конкурсової маси саннавістанської залізничної Араракари, створив фікційне залізничне товариство, якого був єдиним власником. Згадав т-во „Джукуніло“ олій Араракари і на цьому інтересі в залізнично Делес доробився від 1916. р. понад мільонів мільреїсів. Далі виявило слідство, яке вєде прокуратор і спеціальний суддя, що в архівах мільонера було понад 60 назвищ людей, яких перекупив обманець. Бразилійська преса називає Поля Делеса бразилійським Ставиським (жид, який допустився мільонних зловживань у Франції — прим. Ред.). Делес є з походження французом і приїхав до Бразилії підчас світової війни в 1916. р. з повноваженнями німецького банку „Беренс і сини“ — акційної спілки з Швайцарії з дорученням перевести сансію фінансів залізничної Араракари. Хоч кількома наворотами обманували його за обман — ні разу не станув перед судом, ні не був караний. Зате в його архіві знайшли всі акти його судових справ за обманства. Делес мав у державнім банку де Бразилії чековеkonto на 30 мільонів мільреїсів. У столиці Бразилії Ріо де Жанейро мав дві падакти, у відпочинковій місцевості Петрополіс — велику вилу, уладжену дуже вибагливо. Одначе назавжди Делес жив скромно. Викидав лише гроші на убрання, яких знайшли в його шафах аж понад 100. Бюра його підприємств приміщувався в одній падакті. В бюрах знайшли списи мешканців Ріо де Жанейро, які мали понад 100,000 мільреїсів. Крім того Делес був анонімним власником бюра детективів, що давало інформації спеціальним зацікавленим американським купцям. З актів, що їх знайшли в архівах Делеса, виходить, що він наказував анкратати і нищити судові та торговельні акти, договори і т. п., за що платив високі грошіві суми. Вивці слідство виявило, що Делес мав добре платного двійника, який „урядував“ у Ріо де Жанейро тоді, коли його „шеф“ виїздив за столиці Бразилії.

ЗАПОВІТ МЕКСИКАНСЬКОГО ГРЕКА.

У Мексику помер у 60 році життя грек Алькібяд Сирафіс, який записав свою рідному місту Атенам 4 мільярди драхм. Його батьки вмігрували до Мексики, коли він мав 10 років. Ріш починав свою життєву кар'єру в „Амеріці“ від вуличного продавця, потім чистив черевки, мив у ресторані посуду, накінець став готелевним кельнером. Зібравши гроші, він купив собі фарму, де за якийсь час відкрив нафту. Так із скромного хлібороба він став мільярдером. Не маючи ніякої рідні, нежонатий, він записав усе своє майно на приписав свого рідного міста, колись славного, якого і ніколи не бачив.

ПЕРЕНІ КОМІСАРОМ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

ЛЬВІВ. — Українські часописи подають, що регент Мадярщини Горті заіменував регенційним комісаром для Карпатської України барона Жигмонта Перенія, що є членом мадярської вищої палати, а давніше був міністром внутрішніх справ. Офіційно край названо „Угорська Русь“. Дорадниками регенційного комісара назначені: о. крид. Марина для освітніх і віроісповідних справ, Михайло Демко для фінансових справ, Михайло Бескид для адміністративних справ. Устійнено назви міст і сіл двома мовами: „угро-руською“ і мадярською. „Угорську Русь“ поділено на три адміністративні області з о-сідками їх управ в Ужгороді, Мукачеві й Хусті. Згадані адміністративні області поділено на 11 округ.

СМІГЛИ-РИДЗ ГОТОВИЙ І САМ ВОЮВАТИ.

ВАРШАВА. — З Польщею не буде тої історії, що була з Чехословаччиною. Поляки остануться панами своєї долі. І тому Польща рішена воювати за Данціг навіть у тому випадку, якби й прийшлося воювати самій одній. Як Німеччина забере Данціг, то це означатиме для Польщі війну. Таке розповідь польський диктатор Смігли-Ридз американській журналістці, додаючи, що Польща є тепер об'єднана і готова до війни. Також заявив, що він не вірить, щоб Мадярщина, історична приятелька Польщі, дозволила на те, щоб Німеччина заатакувала Польщу з боку мадярської границі.

ГЕН. СІКОРСЬКИЙ ПРО ВІЙНУ.

ВАРШАВА. — „Курер Варшавський“ помістив інтерв'ю з ген. В. Сікорським, відомим польським військовим знавцем. Ген. Сікорський заповідає, що треба надіятися десь коло 15. серпня 6. р. вибуху „локальної війни“. Каже, що така війна є вчині німців, які надіються, що вона буде тривати коло 3 місяців і скінчиться німецькою перемогою. Тільки, додає польський генерал, німці не припускають того, що їх рахунок помилковий.

СКИДАЄ ВИНУ ЗА ВІЙНУ НА АНГЛІЮ.

БЕРЛІН. — Журнал „Берлін-Рим-Токіо“, що має за головне завдання боротьбу з Комінтерном, пише, що коли вибухне війна в Європі, то це буде виключно виною Великої Британії. Це вона змагає до війни, щоб нею прикрити свою слабкість і те, що „бритійська імперія є фікцією“. Журнал, який висказує звичайно думки міністра закордонних справ, Рібентропа, твердить, що Англія не має ніякого права мішатись до Данцігу, бо Данціг є й останеться назавжди німецьким містом.

ПОМЕР МІСІОНАР О. РЕШИТИЛО.

ЛЬВІВ. — У Золочеві, повіт Бережани, помер о. Павло Решитило, бувший довголітній місіонар в Канаді й Злучених Державах. До Рідного Краю вернувся в листопаді 1938 р., але вже не стало сил до дальшої праці.

ЗА ОБРАЗУ ПОЛЬСЬКОЇ КРАВИ.

ЛЬВІВ. — „Діло“ (ч. 150) подає, що старство в Луцьку на Волині усеуноло з посади і вислало за межі Польщі пастора луцької євангелістської парохії, Кляйндінста. Тепер потягнули перед суду його жінку Марію за те, що вона, як голова товариства німецьких жінок, бачачи на зібранні на грудях одної присутньої німки польський „хрест заслуги“, порадила їй зняти його, бо він драгує хрест однієї й національні почування. Підчас судової розправи розпитувано як свідка Гільду Шульц, а та заявила, що пасторова слухаю обурилась, коли побачила на німці „відзнаку чужої держави“. Прокуратор обурився на це і заповів, що потягне Г. Шульц до кримінальної відповідальності.

„БОРІТЬСЯ ТІЛЬКИ ЗА БРИТАНІЮ“

ЛОНДОН. — Такий клич виднів на зборах британських фашистів. Їх провідник, сер Освальд Мослі, казав, що „мільон британців не мусить зинути в жидівській війні“. На зборах було до 15,000 людей, що заплатили вступ від 50 центів до \$2.50. Мослі заявив за те, щоб Англія не мішалась до справ східної Європи, зреклась територій, що є під її мандатом, думала про свій власний бізнес та заявила за роззброєння західної Європи.

ПОШАНУВАЛИ СВОГО ПРОВІДНИКА.

БІЛГОРОД (Югославія). — Понад 60,000 людей було в Загребі на Службі Божій, відправлений на площі з нагоди 60-літнього юродина хорватського народнього провідника Володимира Мачека. Потім відбувся торжественний похід вулицями міста. Подібні паради відбулись по селах і містах Хорватії.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Користувач має право посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. "Свободи": BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК "ПЕВНА" ПОМІЧ СТАНЕ НЕПЕВНОЮ

Польща не те, що Чехословаччина! Польща не піддається! Польща буде воювати! Польща сильна! Польща повна героїської традиції! Польща обіднана!

Ось такі вискази стали вже від довгого часу буденною справою. День за днем хтось про це згадує, коли обговорює справу Данцігу. А хто перечитав польську пресу, той очевидно може ствердити тільки одно: тільки завдяки сильним нервам Польща не дала себе досі спровокувати Німеччині й не зачала з нею війни. Так пишуть поляки про себе. І коли вглянутися в те, що діється з поляками в Польщі й на її території, то треба справедливо признати, що вони поносять тепер різні жертви, і то великі, щоб рятувати державу від нещастя і скріпити її силу. Є безліч різних патріотичних демонстрацій, є великі грошеві пожертви. І є в багатьох готовість йти до війни в обороні Польщі. І то йти з патріотичного обов'язку, з правдивої любові до свого краю, а не з військового примусу. Усе це признаємо, а навіть віримо, що так є. Але разом з тим стверджуємо, що все це підняття є також підтримуване в масі у великій мірі, може й невідомо, штучно: великою надією на чужу поміч, на те, що Польща не сама одна, бо за нею є вже певно Англія і Франція.

Що так є, про це переконали нас та політика, яку веде польський уряд. Бо та політика, чим далі, тим більше задивлена в чужу сторону. Це видно найкраще по тих великих стараннях Польщі добувати від Англії шораз виразніші приречення помочі на випадок, якби прийшло між нею і Німеччиною до війни хочби через одну тільки справу: Данціг. Той натиск такий великий, що обурих навіть кентерберійського архієпископа, що був змушений заявити, що як можливо допускати до того, щоб через одно місто міг повстати заколот у цілій Європі та щоб у такому випадку рішала одна тільки Польща. Та для нас тут важне те, як дуже Польща задивлена в чужу сторону і як дуже вона зв'язує свою будучину з чужою допомогою. Бо це означає, що вона поступає не інакше, як давня Чехословаччина, хіба тільки з тою різницею, що вимагає ліпше сформульованих зобов'язань з боку Англії й Франції. А цілком не бере під увагу того, що можуть часами настати і такі обставини, що й ті "певні" зобов'язання її боронити, які вона дістала, можуть показатись тільки паперовими. А що тоді?

Чехословаччина потерпіла, бо надто числила на чужу поміч, а не думала про своє власне нутро, про те, щоб себе саму скріпити, дійшовши до порозуміння з тими народами, що входили в її склад. Польща поступає під тим оглядом куди гірше від давньої Чехословаччини. Вона не то, що не подає взагалі ніякої руки до якоїсь згоди, а примірно до тих народів, зокрема до українців, методи крайнього терору. І це на ній мусить гірко пімститись. Тут її чужі сили більше не врятують!

Д-р Л. Мишуга.

ШЕВЧЕНКО І ЖІНКА

(Жінка в житті і творах поета).

(11)

Жінка в уяві поета-засланця.

Але всеж така блискавка надія на волю, а з нею і на мове, може навіть і семейне життя. Бо, пише Шевченко у своїй автобіографічній повісті "Артист" (1856 р.), що й геній потребує успокоюючого спочинку, а "такого солодкого спочинку можна знайти тільки в кружку дітей і доброї люблячої жінки".

Жиючи сам один за своїми думками, поет мріє і про свій "солодкий спочинок". І трапляється так, що командантом цього форту призначають культурану і людяну людину, майора Ускова, що дає поетові деякі полекші. Шевченко може знову, хоч крадькома, як не віршувати, то прийняти писати повісті по російськи. Він стає навіть частим гостем у домі Ускова. Бачимо, що в тім домі його дуже полюбила маленька донечка команданта, а ще більше від донечки полюбила його мабуть молода й красна Агата, дружина Ускова. Вона то щиро закохувалася поетом і мала на нього надзвичайно гарний вплив. Ось із яким захопленням пише про неї Шевченко в листі до свого приятеля Б. Залеського:

"Агата, ця прегарна жінка, для мене справжня благодать Божа. Це одна-єдина істота, якою я захоплююся іноді навіть до поезії. Таким чином я менш-більш щасливий; можна сказати, що я зовсім щасливий, та чи й може бути інакше в при-

сутності високо моральної і фізично прекрасної жінки?"

Шевченко малює портрет Агати. А малюючи, вдихається в неї, як в образ жінки, і записує ось які слова: "Який чудовий, дивний твір непорочної жінки! Це найближчіша перла у вінці творів. Якби не це одно-єдине, рідне моєму сердцю, я не знав би, що з собою робити. Я полюбив її возвишено-чисто, всім серцем і всією душою своєю. Не пускай, друже мій, і тинь чогось порочного в непорочній любові моїй".

Якби не було, але коли людина зачинає під впливом якоїсь молоді жінки аж так високо її ідеалізувати, то це вже певне, що тут закрюється на любов. А як таке ідеалізування відноситься ще до замужньої жінки, то не диво, коли з цього повстають сплетні. Так і сталося з Шевченком і Агатою. Вони стають предметом розмов і намісників офіційно. І їх дружба розвивається. Агата перестала ходити з поетом на прохід, а зате часто буває в офіційських касинах на забавах і картах. Це страшно заболіло Шевченка. І так його вразило, що він ледви "чорне від білого відіривав". Отже під впливом цього розчарування Шевченко починає уже трохи тверезіше глядіти на жінку, але признає, що без любови годі жити людині, а зокрема артистові:

"Любов — це животворний вогонь у душі людини, і все, створене людиною під впливом цього божественного почуття, має на собі печать життя і поезії. Все це дуже гарно, та от тільки що: оті вогненні душі, які їх зве Лібелет, надиво не вередливі щодо кохання і часто трапляється, що правдивий, найбільш надхнений поклонник краси натрапить на такого

морально-огидливого ідола, якому хіба тільки димом із кухні курити, а він, сердега, кадить перед ним найчистішим тимином".

Тепер уже Шевченко лякається, щоб його приятель-малар "за прикладом світових геніїв, не закріпаючи своєї ніжної, вражливої душі якоюсь сатані в спідницю". Бо тоді "прощай, наука та мистецтво, прощай, поезія й усе чарівне в житті, прощай, навіки!" Давніше Агата збудила в нім бажання зажити домашнім життям, а як поет в ній розчарувався, то вже пише:

"О, коли ці світові генії могли обійтись без родинного щастя, як би то було гарно! Скільки великих творів не потонуло в отій хатній ковбани і зосталося би на землі в науку та вітку людям".

Але щоб робити, пише Шевченко, коли й для генія хатні вогнища та родинне коло необхідні! Що робити, коли і наймудріші люди падають тяжкою жертвою ідола-краси: "Винувати їх не можна, бо краса взагалі, а жіноча краса особливо, впливає на них так, що зовсім їх губить".

"Красуня — це те каламутне джерело, що затроює все прекрасне й велике в житті, пише він далі в своїй повісті "Артист". Та твердить, що ми самі цьому винувати, бо ми зробили з красуні ідола без душі й без життя: "Деж початок цього лиха? А от де: у вихованні. Коли ніжних батьків Бог благословить вродливою дочкою, то вони самі починають її псувати, пестячи її більш, ніж інших дітей, а про освіту своєї улюбленої вони от що думають і навіть говорять: "Пошто даремно мордувати дитину пустою книжкою? Вона й без книжки й навіть без посагу зробить блискучу кар'єру".

ПРО САРАЄВСЬКУ КАТАСТРОФУ В 1914 РОЦІ

Дня 28. червня ц. р. минуло рівно 25 літ, як у Сараєві, головнім місті Боснії, що входила в склад австро-угорської монархії, вбито австрійського архикнязя Франца Фердинанда, наслідника престолу у тій монархії, та його жінку, княгиню Гогенберг.

Заповіт розбір Австрії.

По російсько-турецькій війні в 1877 р. відбувся у Берліні мировий конгрес, на котрім ті держави, що брали в ній участь, старались упорядкувати відносини на балканських півострові в краях, що належали перше до Туреччини. Тоді то постановлено, щоб краї Боснію і Герцеговину, що були сусідньою довголітніх повстанських боїв тамошньої сербської людності проти турків, віддати в окупацію (заняття) Австро-Угорщині. На це перла особливо Англія, щоб у цей спосіб зрівноважити впливи Росії на тім півострові. Це дуже було на руку династичній політиці цисаря Франца Йосифа, але вже тоді на конгресі делегат Росії, князь Горчаков, висказався: "Окупація Боснії і Герцеговини Австро-Угорщиною буде початком розбору самої ті держави".

А втім не було великою штучкою щось таке прококувати, бо було очевидно, що серби з Боснії і Герцеговини будуть усіми силами старатися про злуку з існуючим уже сербським королівством.

Прийчини катастрофи в 1914 р.

Багато було різних глибоких причин вибуху великої світової війни в 1914 році, та всеж такі безпосередньою причиною були вистріли Гаврила Принцип, що ним він 28. червня 1914 в Сараєві вбив архикнязя Франца Фердинанда і його жінку.

А хоч була це незвичайна, багато в свої наслідки подія, то одначе ближчий обставини її досі не вповні висвітлені, хоч це був просто клясичний приклад політичного морду.

Европейський загаль довідався про існування сербського питання властиво доперва в 1918 році, коли то Австро-Угорщина постановила дотеперішню окупацію Боснії і Герцеговини перемінити в анексію, то є привласнення.

Є тепер загальним переконанням, що був це дуже незручний і короткоглядний дипломатичний крок, зроблений тодішнім австро-угорським міністром закордонних справ, гр. Еренталем.

Діялося це очевидно на приказ старого цисаря Франца Йосифа, на якого вплинув наслідник престолу, арх. Франц Фердинанд, за намовою свого мужа довіря, шефа генерального штабу, Конрада фон Гецендорфа.

В попередніх роках знала Європа лише дещо про невелике сербське королівство, в

якій була велика боротьба між партіями, що вела до частих кабінетних криз, надворних скандалів, а навіть до вбивства (в 1903 р.) короля Олександра і його жінки Драги.

Анексія Боснії і Герцеговини викликала в Сербії величезну ворожнечу проти Австро-Угорщини, а рівночасно росло в сербів довіра у власні сили та скріплювався патріотичний дух.

Незадовго прийшло до балканських воєн: Сербія перемогла 1912 р. Туреччину, а в 1913 р. Болгарію, яка в попередній війні була навіть її союзницею. Австрія не хотіла допустити Сербії до Адриатського моря і в тій цілі вжила створення Албанії.

Підпольна сербська акція.

Рівночасно австро-угорський уряд взявся дуже енергійно до сербів у своїх границях. Приходило до чимраз нових непорозумінь, а Сербія просто кипіла ненавистю до сусіда і горіла жаждою помсти. І ось розпочинається робота двох національних організацій. Першою з них була "Народна Одбрана" — товариство явне, що ширило національне освідомлення якнайширших кіл народу та приготування їх умів до грядущих подій.

Другою з них була організація, що звалася "Уєдінєнє Ілі смрт". Було це вже тайне товариство, цілком революційне, а печатка його виглядала ось як:

Навколо був надпис "Уєдінєнє Ілі смрт", а в середині були представлені: людський череп, бомба, меч та пляшка з отрутою.

Це товариство називалося також "Чорною рукою". На його чолі стояв старий революціонер Драгутин Димітрієвич, організатор усяких заговорів. Він належав до головних заговорників проти короля Олександра (1903 р.), він уже раз у 1911 р. вислав заговорників, щоб убили арх. Фр. Фердинанда, він також укладав разом з тайним болгарським комітетом революційний план заворування царя Фердинанда і він остаточно зорганізував замах на арх. Фр. Фердинанда в червні 1914 року.

Маневри австро-угорської армії мали відбутися в 1914 р. на терені Боснії, і з цієї нагоди мав приїхати до Боснії арх. Франц Фердинанд. Ціла Сербія була переконана, що ті маневри будуть використані в цілі збройного нападу на неї. Націоналістичні сербські кола були тої думки, що лише смерть Франца Фердинанда зможе не допустити до цього нападу.

Під цю пору появилися в Димітрієвича два юнаки, делегати організації молоді "Маяда Босна", яка стояла у стислім зв'язку з "Уєдінєнєм Ілі смрт". Вони заявили, що готові вбити арх. Фр. Фердинанда в часі його поїзду у Сараєві. Димітрієвич згодився на

той план, дав їм потрібну зброю та після їх до сараєвського вчителя Данила Ліча.

Атентат.

День 28 червня 1914 р. припав був на неділю і власне в тім дні відбувся у Львові великий сніговий соціальний збиг. Акурат підчас військових вправ членів львівського товариства Українських Січових Стрільців на здвиговій площі (забраній тепер польським урядом) прийшла ось яка урядова вість, вручена присутньому у львівських Коритовському:

Сьогодні перед полуднем, підчас їзди архикнязя Франца Фердинанда разом з дружиною, княжною Гогенберг, на торжественне прийняття в ратуші кинено на їх автомобіль бомбу, яка експлуодувала, коли автомобіль уже поїхав далі. В наступнім автомобілі їхав граф Боос Вальдек і адютант краєвого шефа, підполковник Марші. Оба вони легко ранені, а крім цього шість осіб зпосеред публіки. Справником того замаху був друкарський складчик з Требіне, Габринович, якого поліція зараз придержала. По торжественнім прийнятті в ратуші архикнязь і його дружина пустилися в дальшу обїзду міста, і тоді ученик восьмої гімназії класи з Гракова, Принцип, стрілив кілька разів до архикнязівого автомобіля. Архикнязя влучив стріл у лице, а княжню в черево. Вони, перевезені до коняку (урядового будинку), зараз померли. Також арештовано і другого справника того замаху".

Очевидна річ, що зараз по замаху розпочато дуже енергійне слідство. Оба замаховці заявили, що не мають ніяких спільників, але слідча влада цьому не повірила та прийшла до переконання, що якби навіть другий замах не повівся, то було би прийшло ще й до третього. Вулиці були правдоподібно добре обставлені замаховцями.

Зізнання атентатчиків.

Першим переслуханий заявив був Принцип таке:

"Я почуваю себе винуватим. Я приїхав сюди, щоб виконати замах. Я не стояв під нічим впливом. Уже як 14-літній хлопець читав я анархістичні книжки й анархізм стався моєю пристрастю. Тепер мав я нагоду ту мою пристрасть заспокоїти. Читаючи анархістичні брошури і газети, прийшов я до переконання, що нема нічого кращого, як виконати замах. Я поклав собі за завдання знищити один зотівів монархії, що мені й удалося. З кінем травня читав я в часописах, що архикнязь має приїхати до Сараєва. Отже я порішив використати нагоду і тому приїхав до Сараєва та замешкав у моєго приятеля Ліча. Я одначе нічого йому не говорив про мій план, а револьвер і набой одержав у Београді (в Сербії). В дні замаху я не нагадувався багато, але стало тримався моєї постанови. Той замах хотів я виконати вже підчас їзди авта до ратуша, одначе почув я вибух бомби і тому ждав, аж це авто буде назад з ратуша вертатись. Колиж авто вже верталося, побачив я коло архикнязя якусь паню

і тому в першій хвилині хотів відступити від замаху, але зараз змінив я мій погляд та постановив виконати замах, хочби при тім мала згинуті і та паня. Як отже авто знайшлося на скруті вулиці, я вистрілив, але не знав, чи кулі влучили, чи ні. Не знаю, що сталося, бо юрба кинулася на мене та почала мене бити. Я не жалую цього, що сталося, але навіпки, вдоволений, що я міг виконати мій давній план. З тим бомбовим замахом я не мав нічого спільного; колиж почув я вибух, то подумав собі: "А ось є ще люди, які таксамо думають, як ти".

Щодо Габриновича, то цей

знівав, що перед кількома тижнями читав у Београді часописи, з котрих виходило, що незадовго приїде до Боснії архикнязь. З тою вістю звернувся він зараз до Принципа, який власне сидів у тій самій каварні. На це Принцип нічого не сказав, а лише кивнув головою. Вони оба зійшлися в парк і тоді обговорили цілу справу. Вони порішили вмерти за вітчизну і тому повбивали архикнязя разом з його жінкою і цілим його почотом.

В Београді прибрали вони собі ще третього спільника, Грабца, а діставши з військового арсеналу револьвери і бомби, поїхали кожний окремо до Сараєва. Ту зброю мав при собі Принцип і доперва в дні замаху рано роздав її між учасників.

Крім того дав він іще кожному з них також і трійло, щоб вбили самих себе, якщо би їх зловлено. Та це годі було виконати, бо зараз по ув'язненні їх усе від них відібрано. Були ще три заговорники, які також дістали зброю до рук, але їх імен він не знає.

Дуже неясно і незрозуміло звучить ось яке зізнання Принципа в одному з пізніших його переслухань:

"Я дуже жалую, що допустився цього злочину, бо мої товариші в підлий спосіб мене зрадили. Також і вони мали кидати бомби, одначе ті труси і драби не зробили цього. Я за це пімчуся на них і зраджу їх. Прошу мене тепер попустити в супокій, а завтра розкажу про все подробице. Але мушу собі все в пам'яті упорядкувати. Прошу нічого не побюватися з моего боку. Якщоб я міг тепер дістатися на волю, то біг би вулицями міста та кричав би, доки аж не захрилю: „на костер із сербам!"

Тепер не легко собі представити, як щось подібне могло дістатись до протоколу зізнання Принципа, бо він узагалі тримався по героїськи. Правдоподібно або зломлено його при допомозі тортури, або просто вписано це без його відома, або проти його волі.

Дальші вияснення події.

Один з научних свідків цілої події, фризійер Марозі, що вхопив Принцип, знівав, що бачив, як хтось кинув щось чорне на авто, яким їхала архикняжа пара, та що потім упало кілька стрілів. Коли поліційні агенти кинулися на вилучення та хотіли до нього стріляти, то Марозі скричав: "Не стріляйте! Ми мусимо його живцем узяти!"

Начальник краю, генерал По-

творек, що їхав у тім самім авті на переднім сидінні, знівав, що по стрілах мав враження, що взагалі нічого не сталося, бо архикнязь і його жінка сиділи випростувані на своїх місцях. Не хотів одначе їхати даліше через місто і тому приказав шоферів, щоб повернули до найбільшого міста і так доїхав до коняку. Але як уже вертались через місто, княжна нахилилась наперед і оперлася на його рамя. Він гадав, що вона зімліла внаслідок нервового потрясіння. До перва за хвилину побачив він, що з рота архикнязя тече кров. Як лише доїхав до коняку, зараз знайшовся лікар, але всяка поміч на нічого вже не здавалась.

І до сьогодні є ще в поліційнім музею в Сараєві предмет, яким dokonano тих замахів. Є там отже бомби з сербського державного арсеналу в Крагуєваці, як також бравинги бельгійської марки. Бомби були так званої пляшкової системи, яких підчас балканських воєн уживали часта сербські комітаджі.

Як розуміли те, що сталося?

Спршу світова преса не зорієнтувалася достатньо про яву сараєвської трагедії, а Віденське Бюро Кореспонденційне вислало лише звістку: "Замах цей буде мати, як припускають часописи, такий наслідок, що приїде до загострення австрійсько-сербських відносин. Та це пусте". Не до загострення, але до величезної світової катастрофи прийшло внаслідок стрілів Принципа.

Найцікавіше було заховання старого цисаря Франца Йосифа. Він вийшов іще в день перед замахом до свого літвища в Ішлю серед Альпійських гір, бо не хотів витати у Відні свого братанця, Франца Фердинанда, коли цей вернеться до своєї триумфальної (як було загальне сподівання) поїздки по Боснії.

А коли цисарський адютант, граф Паар, приніс йому вістку про сараєвський замах, то Франц Йосиф сказав, що вищі сили привернули назад той порядок, якого я не міг, на жаль, затримати".

Цей порядок був "нарушений" тим, що архикнязь з цисарської родини зробив скандал і подружжя лише з якоюсь там "графянкою". Іншої жури старий Прохаска, як його звав Масарик, тоді не мав.

Одначе цілу справу постаралися використати такі інтриганти, як тодішній міністер закордонних справ, маляр гр. Берхтольд, члени надворної камарилі та німецький цисар Вільгельм II, який на звіті німецького амбасадора у Відні про цілу подію зробив замітку: "Тепер, або ніколи, з сербами треба вже раз зробити порядок, і то негайно".

Хоча вістка про сараєвську подію розійшлася зараз по цілій здвиговій площі у Львові, то вправі відбувались даліше, а по ній усталилися учасники до великого походу (45,000 учасників!), який під проводом наказного Січового отамана О. Семеновка перейшов через цілий Львів та розвізався перед міським театром.

Клим Обух.

Вродлива жінка в слов'янському племіні являє дуже рідке. І от:

"...ледве те рідке „явище" виросте з пелюшкою, як ми починаємо його начиняти своїми безглуздими похвалями, себелюбством та іншим сміттям і нарешті робимо з нього деревляну ляльку на шарнірах, на зразок отих, що ними користуються малі, які укладають драперії".

Чиж можна дивуватися, що потім виховується з такої людини бездушна істота, що вважає своїм життєвим завданням тільки запалювати і роздирати наші серця? Що потім виростають істоти, які остаються ціле життя тільки поклонницями власної краси, а для яких єдиним товаришем стає — дзеркало?

"Упривілейована красуня не може нічим бути, лиш красунею: вона не стане ані люблячою, чесною жінкою, ані доброю, ніжною матір'ю, ані навіть палкою коханкою. Вона деревляна красуня, тай тільки, та й нерозумно дубою з нашого боку більше чогось вимагає від дерева. Тому то я раджу любуватися цими прегарними статуями здалека, але ніяк не наближатися до них, а тим паче не женитися, особливо артистам і взагалі людям, що посвятають себе науці, або штуці. Коли артист донеде потребує красуні для своєї любові штуки, то на те є модельки, танечниці й інші майстерки цехові, а вдома йому, як і звичайному чоловікові, треба доброї, люблячої жінки, а не упривілейованої красуні. Така красуня хіба на одну хвилину освітить яскравими, сплящими проміннями радості спокійну домівку любимця божого, а потім з цієї хвилиної радості, як з того метеора, що лише замигноті, і сліду не оставить. Красуня, як правдива акторка, потребує юрби по-

Добра приятелька.

— Знаєш, Степан запитав мене сьогодні, чи хочу бути його дружиною, чи хочу його зробити щасливим.

— І котру ти його просьбу узглядила?

У школі.

Учитель: Як називаємо чоловіка, який говорить, хоч ми не хочемо його слухати? Кляса (хором): Учителем, пане професоре!

Нянька.

— Чому ви покинули своє останнє заняття?
— Тому, що я не хотіла мити дітей.
Діти (хором): Матусю, матусю, прийми її, прийми.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПІТСБҮРГ, ПА.

Двадцятьп'ятилітній ювілей 396 відділу У. Н. Союзу.

В неділю, 9. липня, святкували 396 відділ У. Н. С. срібний ювілей свого оснування. Всі члени відділу з родинами зібралися у Сміт Гров парку. Прибули також члени відділів ч. 24, 53, 96 та інші гості. Свято розпочалося почесною Службою Божою при участі савсайського хору. Потім відбувся спільний обід, на котрім п. Ілля Слободян був тостмайстром. Він переповів історію оснування відділу та згадав усіх тих членів, що причинилися до його заснування. Описав пані Анна Дяк вручила секретареві відділу, П. Бекешеві, український коровай, прикрашений цвітами. Пан Бекеш був першим секретарем цього відділу. І нині далі провадить це діловодство. В той спосіб члени товариства виявили своє признание своєму доголітньому працівникові.

Знову о. Желехівський закликав усіх українців вступати в ряди У. Н. Союзу. Він звернувся увагу, щоб наші люди не слухали дешевих комуністичних агітаторів, що ходять по хатах і баламутять людей, заставляючи їх у чужі організації.

Пані Марія Малевич, заст. гол. передсідника У. Н. Союзу, виголосила ювілейний реферат. Переповіла всі труднощі, які мусіли пережити наші перші імігранти в чужій землі, як скриво змалювала історію оснування У. Н. Союзу, представила присутнім фінансову силу Союзу та його велике значення для української справи. При кінці візвала всіх до лояльності своїй організації й до спільної праці в братерській згоді і любові для свого народу.

На закінчення також п. М. Усик представив історію відділу та згадав покійного Варуна, котрий був головним організатором відділу. Потім І. Слободян зложив усім щире подяку за участь. Присутні гарно забавлялися до пізнього вечора.

Учасник.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Свято Української Жінки.

Дня 20. серпня б. р. має відбутися в Бродвей Парку „Свято Української Жінки“. Це буде щось цілком нове для громадян міста Дітройту й околиці. Союз Українок у Дітройті докладає всіх можливих старань, щоб це свято випало якнайкраще. С. У. А., як відомо, старатиметься запізнати американців з нашою культурою і нашим мистецтвом. Як також хоче піднести наше жіноцтво. З цього боку треба глядіти і на „Свято Української Жінки“. Такі свята започаткував Союз Українок у Ріднім Краю. На таких святах є перегляд поступу українського жіноцтва. Я мала нагоду бути в краю і приглянутись до таких свят і знаю, який вони мають великий вплив на наше жіноцтво. І то не тільки на жіноцтво, але й на весь наш загаль. Приглядаючись до таких свят, хотілось вірити, що та зорганізована нова жінка певно виховає нових борців. Ось тому і я так зраділа, коли ми тут у Дітройті рішили влаштувати подібне свято. Мені здається, що тут на вільній землі Вашингтона, де нам ніхто не ставить перешкод, ми повинні виявлятися з нашою завданням якнайкраще. І вірю, що так буде. Цілий світ звертає тепер більшу увагу на жінку, як це було давніми часами. І щораз більше оцінює працю жіноцтва. „Свято Української Жінки“ буде і для нас у Дітройті й околиці нагодою виявити розуміння праці укра-

їнської жінки. Одне це розуміння мусить вийти в першу чергу від самої української жінки. Тому вірю, що на „Свято“ побачимо багато наших сестер, так, що той день буде справжнім жіночим днем.

К. Хомяк.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. П., Скентон, Па. — Оголошення нарад належить до платних оголошень. Влаштуєте підприємство, з якого повинні мати поважний фінансовий дохід, тому треба пам'ятати і за те, що коли рідна преса має допомагати таким підприємствам, то і її треба прихилити з фінансовою допомогою.

Громадянин. — Ми певні, що Ви відписали лист з краю так, як він дійсно звучить. Але у нас такий звичай, що мусимо мати навіть у такому випадку, коли є відпис, самий оригінал. На Ваше бажання відішлемо Вам оригінал назад.

ВІДКЛИКАНИЙ.

По довгій службі як італійський амбасадор до Лондону, граф Діно Гранді, відкликаний до Риму на становище міністра юстиції. Він вийшов на літні вакації, це заки прийшла вістка, а що про це не прийшла офіційна вістка до Лондону, то Британія вважає це свого роду образою.

Зрозуміла.

Прийшли гості. Мама кличе 12-літню донечку: „Ірцо, представся!“ Ірця, входить.

— Я панна Ірця.
Коли гості відійшли, мама каже: „Ірцо, не можна говорити „панна“, це негарно.“

На другий раз при інших гостях Ірця представляється:
— Я Ірця, але не панна.

10 ТОМІВ ДОНОСІВ

(Характеристичний образок з життя Советської України).

Советська преса оповідає про такий характеристичний судовий випадок:

В половині червня ц. р. найвищий суд УСРР у Києві засудив на ще досить лагідну кару одного советського громадянина, який пробував штовхнути в безодню нещастя сотні невинних людей. Справа йде про тип людини, який буйно розвивався на советському ґрунті особливо в останніх літах; стиль тамошнього життя сприяв дуже його розвитку. Мова йде про професійного клеветника, який основно затроює советські життєві відносини. Прокуратор, який обвинувачував відносного типа, мав на своєму столі вимовні річезі докази: „зібрані твори“ клеветника в числі 10 томів, продукт інтенсивної 10-літньої діяльності.

Петро Спичак — так називався підсудний — з професії учитель в одній із київських всеюдних шкіл — був останньою знаною фігурою в бюрах столичної української прокуратури, в народних комісаріатах, у редакціях та інших установах. Завжди обв'язаний грубо випханою течкою з перами з'являвся у дотичних функціях, таємничо замикав за собою двері й шептався: „Приходжу в справі терористів і ворогів народу. Ми здемаємо банду шкідників до кінця“. Треба знати советські відносини, всю тамошню життєву мізерію, зложеною з страху, підозріння, метод ГПУ, засудів, зсылки і розстрілів, щоб зрозуміти, як мусіли советські урядовці реагувати на появу такого типа. Напр., він релакціював: „В школі села К. працюють від довшого часу буржуазний націоналіст Юхименко, фашистський агент Шипулин, шкідник і диверсант Тарара та їхня активна покровителька, керівницяка народного освітнього відділу Добровольська“. Така вістка в останніх часах знову вистарчала, щоб вправити в рух цілу лавину.

Якості многочисельна комісія зайнялася запідозреними учителями. Воно не так важко „ствердити“ в советських умовах, що хтось є буржуазним націоналістом, агентом фашизму, а то — й терористом. Всеж, ГПУ, „для порядку“ — прересдувало половину села — і в цим випадку якось не могло рішити: винні люди, чи невинні. Зловлених доказів ніяких не знашли. У всякому разі рішили справу найперше передумати. Але ще й не покинула ця перша комісія села, коли громадянин Петро Спичак справжніми большевицькими „ударними темпами“ зробив тотожний донос до іншої советської установи. І річ ясна, вона й собі вислала негайно

слідчу комісію. Запідозрених арештовано; вони просиділи довгі місяці у слідчій в'язниці. Правда, при нагоді розгляду справи Спичака їхні акти провірено, випущено на волю й голосно зреабілітовано у часописах.

Зате „влетів“ громадянин Спичак. „Сотні советських трудящих-інтелігентів — лише з цього приводу московська „Правда“ — полади до в'язниць через доноси Спичака. Іх осуджено, відібрано працю й права, зруйновано людські існування. Жертвами денунціанта стало 15 керівників шкіл, низка партійних функціонерів, інженерів, службовиків.“

Шість днів тривав судовий процес громадянина Спичака. Через шість днів виповнена вщерть велика сажка київського Учительського Інституту прислухувалася до виводів прокуратора, що розкрив методи й мотиви ділення професійного советського сифонанта. Спичак ще якось урятував свою голову у цьому суворому іспиті, підчас котрого дуло чекістського революверу весь час було дуже близько його потилиці. Дістав 15 літ „загостреної ізоляції в одному із більше віддалених концтрапційних таборів“. Суд прийшов до переконання, що Спичак не керувався політичними мотивами. Це йому спасло життя. Виявилось просто, що цей колишній комсомолець діяв під впливом якоїсь паталогічної пристрасті скрізь коїти зло, вганяти людей у тривогу й нещастя; діяв з пістми, з жаждою наживи, з замишування до шантажу. Ненавидів із любови до мистецтва ненависти. Зо своєї професії мав зрештою незлічі прибутки. Три його жінки-розведенниці намаювали перед судом таку психологічну картину свого екс-чоловіка, виявили стільки його психічної нікчемності й підлоти, що суд остаточно станув на становищі, що тут у грі не політичне шкідництво, але просто потворне викривлення цілих психіки — додано від себе — спричинене специфічними советськими життєвими умовами.

Громадянин Спичак сидить уже. Але скільки інших советських Спичаків і досі ще гуляє по світі? Вониж є частинною советської системи. — („Новий Час“).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ФІЛЬДЕЛЬФІЯ, ПА.

З праці ОДВУ А. Зологого Хреста. Складає так, що молода вітка українського народу — Карпатська Україна — опинилася в кітхх азійського племені. Стає те, чого ми найбільше боялися, будучи „окруженими“ занадше ворогами, які ноці спокійної не мали, поклялі не розшарпати живого тіла карпатських братів, думаючи, що раз нас розпраться з непогодованим бажанням братів захити вільним життям.

В цій трагедії не було вини з боку уряду Карпатської України, ані Січовиків, які в героїській боротьбі платили дорогою кров'ю за оборону Срібної Землі. Та проте знаходяться між нами такі, що в своїй засліпленості називають тих Січовиків слугами фашизму, а національний провід доробочниками, чим допускають ся ганебного діла.

Ця трагедія, як довідуючись з краєвої преси, заставляє нас занепокоєно думати про працювати. Ці терпіння ще більш споюють наш народ в національний моноліт. Так і ми мусимо брати у цій лихолітті, в їхніх змаганнях помагати, пам'ятаючи, що не еміграційні чинники будуть рішати про спосіб національного визволення нашого народу. Тут заважить край, і далі буде рішати, чи це буде по думці деяких амбітників чи ні, і це ми мусимо собі вже раз усвідомити. Еміграція має, і мусить відіграти тільки спомогачуючу роль. Тому помагаймо!

В доказ цього, що свідоме громадянство розуміє свої обов'язки, хай послужить спис жертводавців, зібраних 12-тим від. ОДВУ в Філія й Золотого Хреста, від 19.

Жертви зложили по \$5: Ом. Проциський; по \$2: В. Граб, Р. Михайлюк, С. Бабяк, Вікт. Рутелька, П. Пеленський, д-р Е. Гарасим; по \$1: А. Сивуляк, А. Мельник, І. Кісь, Т. Хемій, М. Дубас, В. Василько, М. Головатий, І. Цегелик, А. Завуляк, А. Рутельський, І. Савчин, М. Волошинський, П. Волошинський, Т. Сантун, Л. Коник, О. Фостик, І. Загонський, В. Опрі, А. Метельський, Н. Венгирюк, М. Пасічник, Г. Гонта 75 ц.; по 50 ц.: Д. Терпильок, І. Канюка, Н. Н. П. Колісник, І. Довганьчук, С. Садовий, С. Захарчук, М. Павлюк, Ю. Терпильок, В. Мочарюк, І. Березовський, М. Тимчишин, В. Бандаровський, О. Веклицький, В. Павлівський, Я. Рожак, Т. Філанчук; М. Мочарюк 35 ц.; П. Довгань 30 ц.; по 25 ц.: В. Бродяк, Л. Стрелов, В. Заверуха, К. Буката, І. Лукаш, Д. Люба, М. Семенчук, Т. Котурлаш, Г. Коник, М. Захарчук, М. Максимюк, В. Нілза, Зашта дрібними. Ця збірка дала \$50, які передали на минулому заїді ОДВУ дед. М. Ворончак. Збіркою записали члени ОДВУ: М. Ворончак, С. Сеньків, Д. Коник і М. Пасічник, а з Золотого Хреста при 23-тій і Браун: Ольга Фостик і Марія Терпильок.

Управу 12. відділу ОДВУ.

ВОЛОДАРІ САГАРИ ТУАРЕГО

Хто вони?

У науковому світі, а навіть і в північно-африканських колоніях, як Альжир, усіх мешканців північної Африки, а в тому й туарегів називають загально „берберами“.

Можна би з цим твердженням погодитися, але тільки під умовою, що будемо цю назву брати в значінні „варварів“, таке, зрештою, є джерело цього слова.

Цим ім'ям араби називали всіх мешканців північної Африки, що їх вони підбили, чи тільки з ними сусідували.

Та туарегів стрічається такий на самому порозі Сагари, себто в Гадамі, чи Ель Голеа. Хоча ще поправді не знати, що це за нарід, та в кожному разі можна по дечому зорієнтуватися, що це не араби.

Туарегі.

Високі, а часто й величеського росту, мешканці тієї країни, окутані в чорні завії, що доходять аж до очей — викликають в європейця дивне вражіння... ноці.

То власне туарегі, дикі сини Сагари, колишні розбишакі-горлозори, а сьогоднішні провідники каравану. Та тепер уже їх небагато. У полудневу Альжирі є їх біля 5,000 і понад 2,000 в Лівії. Та беручи під увагу Нігерію й західну область французького Судану — всіх їх разом може бути ще близько 10,000 душ.

Та це тільки здогади, бо їх статистики досі ніхто не перепровадив й ледви чи колись переведе.

Так є сьогодні, а що було давно, то про це ніхто не знає. Не знаємо ані їх початків, не можемо пояснити собі їх походження, не знаємо їх релігії, ані мови.

Усі обсервації того цікавого народу мусять обмежуватися лише на зовнішніх спостереженнях, чи в найкращому випадку на відомостях від них самих і то лише тоді, коли дослідник знає арабську мову, котрою з них дехто поспігується.

Історично про них знаємо дуже мало. Звідтіля й ті всі здогади, м. ін. й цей, що вони мабуть є нащадками колишніх африканських хрестоносців.

Життя.

Незмінно цікаве є життя тих людей, що вічно бродять по пісках Сагари.

Вже від 15-го року життя запускається малий туарег, початково під опікою батька, а опісля на власну руку, в безмежну даль пісководного царства. Ця безупинна мандрівка з місця на місце, рідко переривана поворотом до родинного шатра — то суть життя туарегів.

Нічого й дивного, що ота вічна скитальщина серед найважчих умовин, бо серед найгірших спек, на скелистих бездоріжжях, без води, у постійній небезпеці смерти чи то від укушення гадюки чи в пустинних заметілях-самуах, робить туарега іншим від звичайних людей. Якийсь шестий змісл орієнтації, просто звиринний інстинкт, надлюдська витривалість, великий гарт духа й великі фізичні сили та завзята впертість людини, котрої життя беззастовно боротьбою з дикою й безжалісною природою — це є прикмети туарега.

Головним осередком туарегів, як твердять деякі дослідники, є для них гори Гоггару, звідтіля в своїх мандрівках доходять до Гадамесу, чи Ель Голеї.

Дальше не заходять ніколи. Бо й навіщо?

Дальше нема вже пустині, що є їх стихією й життям.

Де живуть.

Чстина їх перебуває в Гату, другі в Тамансереф, країні жакіття й спраги, а інші в

8-МИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ В ЛЕЙКВУД ПАРК

ВІДБУДЕТЬСЯ

В НЕДІЛЮ, 30. ЛІПНЯ (JULY 30, 1939)

З ТАКОЮ ПРОГРАМОЮ:

В 11 год. рано Собори Служба Божя при участі Пресвященного Єпископа К. Богачевського і в асисті духовенства. Підчас Служби Божої будуть співати хори з околиці.

В год. 2:30 пополудні великий концерт українських хорів, промови, деклямації, танці.

В год. 7:30 вечором бал у великій парковій салі при оркестрі Джоді Джек Робелла.

Увесь чистий прибуток призначений на допомогу Українському Каледжові і іншим культурним установам у Стемфорді, Конн.

Лейквуд Парк є найгарнішим місцем з усіх парків, де відбуваються Українські Дні. Старий ліс, великий став з човнами і місцем до плавання, величезна сажка для танців і повно всяких вигадок для розривок старих й молодих. Нїде не збираються українці в тільки тисячах народу, що тут. Знайомі і приятелі чекають на той день, щоб стрінутися й відновити свою дружбу.

Українці й Приятелі! Прибувайте громадно на це народне свято, щоб, як завжди, забавитись так гарно, як воно може бути тільки на Українських Дні в Лейквуд Парку! — До шаленого побачення! 164,71

Комітет.

НА РОЗПУТТІ

Історія одної родини. Написав Р. Д. Савчак. З передмовою Л. Нігрицького. Ст. 128. Видавництво „Українська бібліотека“, Видавець Іван Тиктор, Львів.

Оповідання одного адвоката, що через помилкове виховання не вдалося йому діти.

Ціна 50 центів.

Замовляйте в „Свободі“:

„Svoboda“
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Ах, той вітер!

Один подорожній питається на малій стаїці селянина-візника:

— Як далеко до найближчого містечка?
— Шість кілометрів.
— А я чув, що вісім.
— Так було, але минулого тижня вітер вивернув два кілометрові стовпці.

Обручка.

— О, бачу, носите обручку.

Чи ви жонаті?

— Очевидно. Думаєте, що ношу її задля приємності?...

ПІД ПРАПОРІ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Історичне оповідання. Написав І. П. Горичівський. З передмовою Миколи Голубця. Видавництво „Українська бібліотека“. Накладом Івана Тиктора, Львів. Ст. 127. Книжка має 20 розділів.

У цим оповіданні розповідається про ріжні пригоди двох українських студентів у Львові, що вибиралися на вищі науки до Києва й опинилися у війську Хмельницького. Тут описані докладно подвиги полк. Семена Височана, що був провідником українських повстанців у Галичині.

Ціна (в оправі) 75 шт.

Замовляйте в книгарні „Свободи“:

„Svoboda“
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ДЛЯ ВОРОГІВ.

Хемічна Воєнна Дивізія армії Злучених Держав мала річну виставу хемічних димів і газів для студентів в Еджвуді, Мериленд. На світліні серджент Гольцворт ладує в дуло вистрілювача 60-фунтову хемічну бомбу.

ЧИ ГРОШІ ДАЮТЬ ЩАСТЯ?

Парижський журнал „Анналі“ зробив собі анкету на відпачування питань, настільки вічних, відколи люди придумали гроші. Воно мало трохи потішити ошадних французів, що, як відомо, складають що дні франки до ланчів, матраців та банків. Журнал каже, що надмірні податки та фінансові кризи щораз більше змінюють погляди людей на вартість грошей. Дехто навіть ставить собі питання: чи після того, як спекався великого майна не почав сукупітише жити? Анкету почав журнал від великого фінансиста-мільонера, Октавіа Гомберга, якого криза зруйнувала і який не скривається за своєю нуждою.

Мільонер, що вратив майно.

Репортер увійшов до салону великого фінансиста, повного книжок. О. Гомберг, не маючи змоги збирати грошей, почав збирати книжки. На його „екслібрис“ виписана по латинській думка: „Нунк солус кум деа сапенція зібрівсе аміціс“. (Тепер я сам з богинею мудрости і книгами-приятелями). Господар зустрів журналіста з усміхом:

— Знаю вже, чого ви прийшли. Колись я мав забагато грошей і не знав, що з ними робити, а тепер маю їх менше, ніж хотів би. І тепер ви хотіли знати мої думки та почування після такого повороту в бік Фортуни?

— Це не зовсім точна мета моїх відвідань, але майже так...

— Но, добре. Скажу вам, що я вважаю за своє нещастя факт, що колись розбагатів. Гроші можуть дати людині щастя тільки під умовою, щоб вона не мала їх забагато. Добре кажуть, що гроші це добрий слуга, а поганий пан. Занадто велике багатство поневолює того, хто його має, пригнічує його та псує. Залишивши на боці скупарів, яких єдиною насолодою життя є призибувати банкрути, землі

Ріжниця між людьми затираються.

— Чи ви не могли мені сказати, чи гроші потрібні сьогодні більше до щастя, ніж колись?

— Я переконаний, що багато менше потрібні нині, як колись. Наш наряд демократизується, зтираються межі між суспільними класами, щезає багато пересудів, які ще недавно були зв'язані з маєтками. Тепер вибагливе життя може здобути собі майже кожен.

— І ви вірите, що поступіть в цьому напрямі?

— Я вірю в це і сподіваюся. Приклад скандинавських країн, де всі суспільні верстви живуть більш-менш однаково, є з

ДЛЯ БАЛКАНСЬКОГО БЛЮКУ.

Вістка, що Німеччина старается про балканський блок Болгарії і Югославії, потверджуються тим, що болгарський прем'єр Юрій Кіосейанов вийшов до Берліну. Він підписує Золоту Книгу в привіт посади, д-ра Ліпента.

У фільмовій зірці.

Від великого фінансиста репортер перейшов до фільмової артистки. Як відомо: фільмові артистки найчисленніші з тих сучасних, які несподівано за одну ніч доходять до мільйонів. Неодноразово наших читачів бачив на екрані Аннабелю, що в останніх роках переїхала з Парижа до Голівуду, де вже вивчила англійську мову і франки за слабим курсом доповнила доларами. Аннабелю в Парижі займає гарне помешкання коло площі „Триумфального Лука“. В її домі скрізь китиці квітів, які вона дістала після недавнього дебюту на сцені державної „Французької Комедії“. Вона гордиться до повороту до Голівуду.

На запит репортера Аннабелю відповідає:

— Гроші без сумніву цінна річ і я тішуся, що мені поталанило до них дійти, але вони мене не гіпнотизують ні трохи. Думка, що якась роль може принести мені високий гонорар, не може захопити мене до неї, коли я нею не захоплююся. Так дуже багато

щось до письменника, що ніколи не мав грошей, а має задоволення вигляд. Це поет Лео Ларгіє, що живе на 5 поверсі (без ліфту) в осередку Парижа. До репортера всміхається повне обличчя, опокійне, щасливе. У вигідному халаті, опасистий і добродушний, нагадує господар Бальзака.

На запит Ларгіє відповідає просто та ясно:

— Гроші не були для мене ніколи символом щастя, бо я їх не люблю. Я щасливий серед старих книжок, образів, предметів мистецтва. Головно тоді, коли я їх відкриваю...

— Але для цього таки треба грошей...

— Трохи треба. Гроші помагають до щастя, як духовні ризи церкві, але не самі для себе. Це остання з тих речей, які я міг би збирати, хоч і збираю самі скупарі. Я бажаю собі мати до свого розпорядження якусь малу суму, щоб купити якусь давню видання або якийсь образ. Я почуваю себе щасливим, коли можу робити розшуки по старих крамницях.

Мільйони висять на стінах.

Репортер стверджує, що у кімнаті довкола нього справді багато цінних зразків мистецтва, рідких книжок, на стінах образи Делакруа, Корота, Куріта, Курбета.

— А проте ви мусите бути досить багаті, коли можете дозволити собі на такі дорогі картини...

— Ані трохи... це тільки щастя всунуло мені їх у руки. Я не бажаю собі ніколи того, чого не можу осягнути. І з того, що маю, не хочу робити грошей. Я маю образи Сезанна, що варті два мільйони. Я зберіг їх, як і мої книжки, з яких можна скласти малий маєток.

— Може ви лякаєтесь, що здобути вами гроші втратять на своїй вартості?

— Ні, не це. Я ніколи не хотів будувати продавача. Хоч правда, що гроші не мають давньої вартості. На мою думку, багатство є сьогодні слабшою підставою щастя, як давніше. Ми живемо у добу безладдя, коли майно стало хит-

ке. Мені здається, що у сфері матеріальній найщасливіші те пер ті, що змінили зберегти принципи з передвоєнної доби; зперед 3. серпня 1914 року кожен багатий був — чесність, праця та ошадність. — („Наш Глагол“).

ЗБОРИ ВІДПІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. Північні збори Тов. Єдності, від 163, відбуваються в четвер, 20 липня, в Клуї Гороні, 847 Н. Френклін ул. На порядку є важкі справи до пологодження, як також буде звіт комісії за минулий півріч. Всі члени обов'язково мають бути на тих зборах. Початок у годині 8. Вечір. — Ура.

ПЛЕРНІФІЛД, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від 372, відбуваються в п'ятницю, 21. липня, в годині 8. Вечір. На ці збори обов'язком є кожного члена прийти, бо є важкі справи до пологодження. — Ю. Голіський, предс.; В. Реновель, кас.; Р. Ярема, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Збори Тов. ім. Івана Франка, від 103, відбуваються в суботу, 22. липня, в годині 7. Вечір, в церковній залі, 1231 Скот Стр. Просити всіх членів і членів прийти на означений час, бо маємо багато справ до пологодження: все буде залежати від нас самих. Також буде спрощення контр. комісії за минулий півріч. Місячні. Довгочасним членам напам'ятається прийти на збори та заплатити свій дог; не тягнути це далі, бо описи поступили по статуту. Не забувайте всі члени, що ви маєте багато приятелів і їх дітей, приїждити на збори, секретар записує до дорожнього багача Союзу. — Т. Татін, предс.; П. Стедх, кас.; Т. Барсує, секр.

ШКАГО, ІЛ. Північні збори Тов. ім. Івана Франка, від 106, відбуваються в неділю, 23. липня, в залі церковній, при Окей і Райс ул., в годині 12. Вполудні. Просимо всіх членів і членів явитися на ці збори, бо маємо дуже важку справу до пологодження. Рівнож контр. комісія здасть справоздання за півріч до доповідства і стану киси. Можливо будуть нові які ухвали, то всі члени мають бути на тих зборах кожен. Успешні члени мають прийти та заплатити свій дог так будуть прийняті назад члени віддаю і до У. Н. С. Канкемо не раз члени нашого відділу спускати свої діти в члени У. Н. С. Н. Гуль, предс.; В. Едіннак, кас.; Г. Дацьків, секр.

Це не для нього.

Один з наших професорів, учителів природи, побачив на ринку скінченого філософа, який, не маючи змоги дістати посаду, торгує всьцяною.

— Алеж добродію — ви маєте тут отруйні гриби!

— Це не для мене — відповідає добродію філософ — я їх не думаю їсти, а хочу їх продати.

НАША ЗАСАДА.

Наша засада щодо особистої услуги є строга. Ми трактуємо всіх однаково, без уваги на ціну, яку родина хоче заплатити.

Особисту услугу і заінтересування даємо радо кожному, хто до нас зголосяться.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: 4-5948 Bayonne 3-0540

ДОМИ НА ПРОДАЖ

КОЖНИЙ КУПУЄ ДІМ ТАМ, ДЕ Є ДОБРА І ШКОЛА КОМУНІКАЦІЯ З ЦЕНТРОМ НЬО ЙОРКУ, А ТАКИМ МІСЦЕМ Є АСТОРІЯ, ЛОНГ АЙЛЕНД.

В Асторії маю до продажу нові модні муровані доми, один, два і три фамілії. Є теж наріжний із крамниці, де можна уладити власний бізнес, кенди, стейкшер або гросерію-делікатесен. Ціни дуже приступні.

Є на продаж Бір Гарден і бізнесний вибір гросерії і делікатесен шопів. По ближчій інформації пишуть або закликають до: 161.

MICHAEL GALLAN,
31-82 — 33rd St., Astoria, L. I.
(near Broadway Station).
Tel.: Ravenswood 8-9226.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ЗАНЕДБАНИ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпартірного терпіня.

Аналіз крові, луги „Екс“, аналіз сечі, медичні екзамінації

ПО НИЗЬКИМ ЦІНАМ

запевняють удачну діагнозу.

Ревматичні стани, „Гей фівер“, астма, кловотні відходові книжки, піхура, залоз і нирок лікується модерними способами. — ПОРАДА ЛАРОМ.

DR. DERUNA
128 East 86th St., New York City.

Кожного дня від 10—2 год. і від 4—9. У неділі від 10—2.

Особна їдальня для жінок.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжниць, як далеко поза Ньюарком Врші потреби телефонуйте до нас. Обслуга шира і чесна. — Общо:

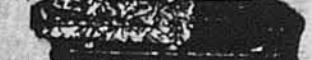
343 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удербейкер

заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRAMERCY 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.

Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.

Tel. Melrose 5-8577

Приятельський рахунок.

— Прийди до нас завтра на обід.

— Добре, але під одною умовою: позич мені 5 доларів.

— Що має спільного візита з позичкою?

— Я як джентельмен мушу купити твоїй жінці квіти, коли прихажу на візиту.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

Гонфалю стояла серед широккого листа і ціла зо страху, а також з холоду, тремтіла. Попри сторожу вона не могла перейти. А тут кожної хвилини можна було сподіватись погоні Спайка. Одначе Спайк не знав, що Гонфалю втекла. Він думав, що вона далі в колюбі, в якій він убив Трола.

Не роздумуючи довго, він пішов до своєї колюбі, щоб відпочити та позавивати рани. Бо від боротьби з Тролом він мав не лише скривавлене тіло, але й у голові йому шуміло. Другого дня, відпочивши, він вийшов надвір. Переходячи поміж колюб, він натрапив на сидячого на землі Трола.

Його здивування було велике. Протерши кілька разів очі й переконавшись, що це Трол, він підійшов до нього. А той сидів і мав вигляд напівбожевільного. Побачивши Спайка, він запитав: „Що зо мною сталося? Мене начеб хтось ударив“. Зорієнтувавшись скоро, Спайк відповів: „Тебе вдарило тягарове авто“.

Трол похитав головою і відповів: „Дивно, я його навіть не бачив“. Тепер надійшла Гонфалю. Вона даремно цілу ніч просиділа в укритті. Втекти в нетри вона таки не змогла. Побачивши, що Трол ще живий, вона рішлась підійти до двох опришків. Поглянувши на неї, Трол запитав: „А це хто?“